

INSTYTUT HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

FUNDACJA INSTYTUTU HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ROCZNIK CXXXII

NR 2

WARSZAWA 2025

INSTYTUT HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
FUNDACJA INSTYTUTU HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ZAŁOŻONY PRZEZ XAWEREGO LISKEGO
W 1887 ROKU

ROCZNIK CXXXII
2025

2

WARSZAWA 2025

REDAKCJA

GRZEGORZ PAC (historia V–XIII w., Warszawa), GRZEGORZ MYŚLIWSKI (historia XIII–XV w., Warszawa),
EDWARD OPALIŃSKI (historia XVI–XVII w., Warszawa), DOROTA DUKWICZ (redaktor, historia XVIII w., Warszawa),
JAROSŁAW CZUBATY (historia XIX w., Warszawa), BARTOSZ KALISKI (historia XX w., Warszawa),
MONIKA JUSUPOVIĆ (sekretarz redakcji, Warszawa), MARTA KUC-CZEREPI (sekretarz redakcji, Warszawa),
ROBERT FROST (redaktor wersji anglojęzycznej, Aberdeen)

KOMITET REDAKCYJNY

DÁNIEL BAGI (Budapeszt), ANNA BARAŃSKA (Lublin), RICHARD BUTTERWICK-PAWLIKOWSKI (Londyn),
EWA DOMAŃSKA (Poznań), MARIAN DYGO (Pułtusk–Warszawa), JERZY EISLER (Warszawa),
KARIN FRIEDRICH (Aberdeen), CATHERINE GOUSEFF (Paryż), JAROSŁAW HRYCAK (Łwów),
MAGDALENA HUŁAS (Warszawa), MACIEJ JANOWSKI (Warszawa), TOMASZ JUREK (Poznań),
TOMASZ KIZWALTER (Warszawa), WOJCIECH KRIEGSEISEN (Warszawa), Cezary KUKŁO (Białystok),
LIDIA MICHALSKA-BRACHA (Kielce), ROMAN MICHAŁOWSKI (Warszawa), KRZYSZTOF MIKULSKI (Toruń),
ANDRZEJ NOWAK (Kraków–Warszawa), BORYS W. NOSOW (Moskwa), JERZY STRZELCZYK (Poznań),
PHILIPP THER (Wiedeń), MARIUSZ WOŁOS (Kraków)
oraz członkowie redakcji

ADRES REDAKCJI „KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO”

Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 31
tel. +48 22 831 02 61, e-mail: kh@ihpan.edu.pl
<http://www.kh-ihpan.edu.pl>

Redaktor językowy: Ewa Bazyl
Tłumaczenia: Grażyna Waluga
Skład: Marcin Szcześniak

Współwydawcy czasopisma:

Instytut Historii
im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 31
tel. +48 22 831 02 61
e-mail: wydawnictwo@ihpan.edu.pl

Fundacja Instytutu Historii
im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, pok. 44
tel. +48 22 831 02 61, w. 46
e-mail: fundacja.ihpan@ihpan.edu.pl

p-ISSN 0023-5903

e-ISSN 2451-1315

Wersja elektroniczna czasopisma jest wersją pierwotną

Creative Commons Attribution 4.0 International / Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe

Publikacja dotowana ze środków publicznych
Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Kolportaż wersji drukowanej czasopisma prowadzi Wydawnictwo Naukowe Semper
Dział handlowy i księgarnia: ul. Bednarska 20 A, 00-321 Warszawa
tel./fax: +48 22 828 49 73, <http://semper.pl>, <http://semper.istore.pl>

SPIS TREŚCI

ROZPRAWY

Robert Kasperski, „Bitwa zrytualizowana” albo dlaczego niewolnicy Herulów walczyli bez tarcz? Pewien rytuał wojenny na tle analizy porównawczej	229
Maria Korybut-Marciniak, Jolanta Kowalik, Sędziowie szlacheccy i urzędnicy sądowi guberni wileńskiej w latach 1801–1831. Szkic do portretu zbiorowego	263
Jan Skórzyński, Ruch Kapitanów i geneza rewolucji portugalskiej (1973–1974)	289

PRZEGLĄDY — POLEMIKI — MATERIAŁY

Tomasz Ceran, Mieczysław Góra, Dawid Kobiałka, Aleksandra Krupa-Ławrynowicz, Izabela Mazanowska, Badania nad zbrodnią pomorską 1939 z perspektywy historyka, prokuratora, archeologa i etnologa	321
--	-----

ARTYKUŁY RECENZyjNE I RECENZJE

Dominika Rychel-Mantur, Kilka uwag metodologicznych na marginesie książki Anny Janoty-Stramy	355
---	-----

*

M. Sumowski, <i>Duchowni i mieszczenie. Kler niższy w społeczeństwie późnośredniowiecznych miast pruskich</i> — Jerzy Rajman	387
Пилип Орлик і мазепинці. Джерела, oprac. Т. Таїрова-Яковлева — Vasyl Kononenko	394
A. Karabowicz, <i>Prawodawstwo sejmowe i królewskie za panowania Stefana Batorego (1576–1586)</i> — Dariusz Makiłła	398
J. Dygdała, <i>Z dziejów pierwszego panowania króla Stanisława Leszczyńskiego (wokół malborskiego epizodu z 1708 roku)</i> — Paweł Krokosz	403
<i>The Cambridge History of the Napoleonic Wars</i> , red. A. Forrest — Dariusz Nawrot	408

O. Avramchuk, <i>Budując Republikę Ducha. Historia Programu Fulbrighta w Polsce w latach 1945–2020</i> — Tomasz Kozłowski	414
---	-----

IN MEMORIAM

František Šmahel (17 VIII 1934 — 5 I 2025) — Wojciech Iwańczak	419
--	-----

CONTENTS

Robert Kasperski, “Ritualised Battle”, or Why Did the Heruli Slaves Fight Without Shields? A War Ritual in Comparative Analysis	229
Maria Korybut-Marciniak, Jolanta Kowalik, Noble Judges and Court Officials of the Vilnius Gubernia between 1801 and 1831. A Sketch for a Group Portrait	263
Jan Skórzyński, The Captains’ Movement and the Genesis of the Portuguese Revolution (1973–1974)	289

REVIEWS — POLEMICS — MATERIALS

Tomasz Ceran, Mieczysław Góra, Dawid Kobiałka, Aleksandra Krupa-Ławryniewicz, Izabela Mazanowska, Research on the Pomeranian Crime of 1939 from the Perspective of a Historian, a Prosecutor, an Archaeologist, and an Ethnologist	321
--	-----

CRITICAL ARTICLES — REVIEWS

Dominika Rychel-Mantur, A Few Methodological Remarks on Anna Janota-Strama’s Book	355
Reviews	387

IN MEMORIAM	419
-------------------	-----

INSTYTUT HISTORII PAN
PRZEDSTAWIA

Jerzy Dygdała

Z DZIEJÓW
PIERWSZEGO PANOWANIA
KRÓLA STANISŁAWA LESZCZYŃSKIEGO

(wokół malborskiego epizodu z 1708 roku)

www.ihpan.edu.pl

ISSN 0023-5903

9 770023 590505 0 6 >